

M O N I T O R 2004

pilotné testovanie maturantov

Slovenský jazyk a literatúra

Test Sj-2

forma A

**Test je určený maturantom v SOŠ, SOU a ZŠŠ
v triedach s vyučovacím jazykom slovenským
a maturantom v gymnáziách v triedach
s vyučovacím jazykom ukrajinským**

**© (2004) Štátny pedagogický ústav
EXAM[®], Bratislava**

Ukážka 1
Poznávacie zájazdy

Destinácia: Praha

Ponuka:

Ponúkame vám 4-dňový poznávací zájazd do Prahy. (Podrobný program zájazdu aj s jeho aktuálnou cenou nájdete na priloženom letáčku.)

Ubytovanie a strava:

Ubytovanie s raňajkami zabezpečíme 4-krát v turistickom hoteli/hosteli v centre Prahy.

Doprava:

Cena zájazdu zahrňuje dopravu luxusným autobusom (LUX).

Cena zahŕňa:

Služby miestneho sprievodcu Prahou počas jedného okruhu, sprievodcu našej cestovnej kancelárie počas celého pobytu, poistenie cestovnej kancelárie proti insolventnosti.

Ostatné doplatky:

Náročnejší klienti si môžu objednať za mierny poplatok miesto v prednej polovici autobusu (100 Sk), jednoposteľovú izbu (200 Sk na jednu noc), taktiež je možné si doobjednať večere (á 152 Sk).

Upozornenie:

Výhrada minimálneho počtu účastníkov zájazdu. Zmena programu vyhradená.

- 01** Aký slohový postup prevláda v ukážke 1?
- 02** V texte ukážky 1 sa nachádza logická chyba. Vypíšte prvé slovo jednej z viet, z ktorých táto logická chyba vyplýva.
- 03** Vytvorte iniciálovú skratku slovného spojenia *cestovná kancelária*.
- 04** Nahradte cudzie slovo *klient* jedným slovenským výrazom.
- 05** Z textu ukážky 1 vyplýva, že počas celého pobytu majú účastníci zájazdu
- (A) k dispozícii sprievodcu cestovnej kancelárie.
 - (B) k dispozícii miestneho sprievodcu Prahou.
 - (C) predplatenú plnú penziu.
 - (D) zabezpečenú dopravu moderným IC vlakom.
- 06** Ktoré z uvedených tvrdení o cestovnej kancelárii nevyplýva z ukážky 1?
- (A) Garantuje klientom, že je poistená proti insolventnosti.
 - (B) Umožňuje klientom vybrať si miesto v autobuse.
 - (C) Garantuje klientom konanie zájazdu.
 - (D) Umožňuje klientom doobjednať si lepšie bývanie.
- 07** Z vety *Zmena programu vyhradená* v ukážke 1 vyplýva, že cestovná kancelária
- (A) zaručuje klientovi, že sa program zájazdu nezmení.
 - (B) zaisťuje klientovi právo na zmenu programu.
 - (C) si zaisťuje právo na zmenu programu.
 - (D) si vyhradzuje právo skrátiť dĺžku pobytu.
- 08** V ktorej z možností sú všetky číslovky napísané správne?
- (A) štyri krát, štyri razy, sto päťdesiat dva
 - (B) štyrikrát, štyrirazy, stopäťdesiat dva
 - (C) štyri krát, štyrirazy, sto päťdesiatdva
 - (D) štyrikrát, štyri razy, stopäťdesiatdva

Ukážka 2
Jozef Gregor Tajovský: Statky-zmätky
(úryvok)

1. Zuzka: Nevieš, a mňa by si mohol znovu nechať. Ak poznávaš doterajší život svoj, tým lepšie. Za nechaj ho a tráp sa, ako vieš. Ja sa tiež tak budem; škoda by nám bolo znovu začínať. Už mi otvrdlo srdce, zabudla som na útky, majme pokoj. Vzal si si druhú, nemôžeš mať mňa. Ži s tou.

2. Zuzka (sama): Mne nikto neuzná. Každý mi len, i vlastná mať – len trp a trp. Ale ja to nevydržím. Ako keby to bolo od hladu alebo od smädu trpieť. Ja trpieť, a on na mňa nepomyslí? Trpieť od muža, ktorý ma klame... Nie, dosť bolo už. Nebudem trpieť! Bola by som horšia od frajerky. Sama sebe by sa musela zhnúsiť.

3. Zuzka: Ja ho chcem, ako som ho od prvopočiatku chcela. Chcem ho počúvať, obsluhovať, verná mu byť a robiť a žiť statočne, ako sa patrí. Toho odo mňa nikdy nepočul, že ho nechcem. Ale on si ma neváží, ani ako slúžky, nie ženy prisahanej... (Plače.) A tak ja idem. Načo mu zavádzať? Prečo sa triasť pred ním, báť sa ho? A byť mu na závade...

- 09** Do ktorého literárneho druhu zaraďujeme dielo, z ktorého je ukážka 2?
- 10** Vypíšte z 2. prehovoru prvé slovo vety, ktorá vyjadruje zmenu Zuzkinho postoja k Ďurovi.
- 11** Do akého literárneho obdobia sa zaraďuje tvorba Jozefa Gregora Tajovského?
- 12** Ako sa volá prehovor jednej postavy, ktorý je súčasťou dialógu?
- 13** V akom rodinnom vzťahu bola Zuzka Kamenská s Ďurom Laukom v diele, z ktorého je ukážka 2?
(A) manželia (B) súrodenci (C) otec a dcéra (D) neter a strýko
- 14** Prvkami ktorého jazykového štýlu obohatil Jozef Gregor Tajovský text diela, z ktorého je ukážka 2?
(A) odborného (B) publicistického
(C) administratívneho (D) hovorového
- 15** Ako sa končí dielo, z ktorého je ukážka 2?
(A) Úplným zmierením hlavných postáv.
(B) Rozhodnutím hlavnej hrdinky začať nový život.
(C) Vyhrotením nenávisť medzi hlavnými postavami.
(D) Tragicky – smrťou hlavnej hrdinky.
- 16** V ktorej z možností sú všetky slová napísané správne?
(A) väzba, spetý, zmäknúť, ôsmy (C) väzba, späť, zmeknúť, osmy
(B) väzba, späť, zmäknúť, ôsmy (D) vazba, spatý, zmeknúť, osmy

Ukážka 3
Mikuláš Kováč: Vlas

(1) <i>Posadil sa za stôl,
tak ako si sadá
hladný človek.</i>	(5) <i>Hodinky naspäť tikali:
tak-tik,
tak-tik</i>	(9) <i>a povedal niečo iné,
niečo úplne iné,
také, čo sa nehovorí,
keď nájdeme vlas.</i>
(2) <i>Nabral si polievky do
taniera,
tak ako sa polievka naberá.</i>	(6) <i>a on sa díval na ňu,
jak stojí pri stole
so sklonenou hlavou.</i>	(10) <i>A ona
vybehla do predizby
a do uzlíčka si uviazala
svoju šťastnú hlavu.</i>
(3) <i>Naraz
vytiahol z taniera
vlas,
vyblednutý vlas.</i>	(7) <i>Hodiny naspäť tikali:
tak-tik
a on sa díval na vlas,
na tenučkú
striebornú nitku,
učupenú v dlani.</i>	(11) <i>Hodiny dopredu tikali:
tik-tak,
tik-tak.</i>
(4) <i>Pozrel na ňu,
zamračil sa
a chcel povedať niečo,
niečo, čo sa hovorí,
keď nájdeme vlas.</i>	(8) <i>Vyhľadil ju palcom,
omotal si ju okolo prsta</i>	

17 V ukážke 3 je lyricko-epická báseň, v ktorej sa nachádzajú všetky časti kompozície epických diel (úvod, zápleтка, zauzľovanie, vyvrcholenie, obrat v deji, záver). Napíšte číslo strofy, v ktorej z hľadiska kompozície nastáva obrat v deji.

18 V 6. strofe básne je zobrazená žena cítiaca previnenie alebo obavu (*so sklonenou hlavou*). Vypíšte z textu ukážky 3 jedno prídavné meno, ktoré vyjadruje opačný pocit.

19 Akým veršovým systémom je napísaná báseň *Vlas*?

20 Akým slovným druhom je slovo *okolo* vo verši *omotal si okolo prsta*?

21 Aký postoj muža k žene je zobrazený v básni *Vlas*?

- (A) vďačnosť (B) sklamanie (C) zatrpknutosť (D) láska

22 Ktorú z uvedených funkcií nesplňajú v básni *Vlas* hodiny?

- (A) poukazujú na hodnotu času (B) sú ukazovateľom napätia v miestnosti
(C) vyjadrujú prerušenie deja (D) signalizujú zmenu

23 V 10. strofe básne sa nachádza metafora *do uzlíčka uviazala svoju šťastnú hlavu*. Z čoho autor čerpal pri tvorbe tejto metafory?

- (A) Z Biblie. (B) Z ľudovej slovesnosti.
(C) Z gréckej mytológie. (D) Zo stredovekých legend.

24 Ktoré tri z uvedených autoriek boli predstaviteľkami povojnovej literatúry?

- (1) T. Vansová (2) H. Ponická (3) B. Slančíková-Timrava (4) J. Blažková
(5) Ľ. Podjavorinská (6) E. Maróthy-Šoltéssová (7) L. Vadkerti-Gavorníková

Ukážka 4
Ovídius: Umenie milovať
(úryvok)

*Ako som o láske spieval, sám Apollón zjavil sa pri mne
a palcom na zlatej lýre rozohral zvonenie strún.
V rukách mal vavrín a mal ho aj vpletený do svätých kučier –
na dohľad prišiel ten veštec, predniesol takúto reč:
„Ty, ktorý vyučuješ len ľahkej a neslušnej láske,
privedže svojich žiakov k miestu, kde stojí môj chrám
a kde si prečítať môžu ten slávny, povestný nápis
– seba samého poznaj – každý tú povinnosť má.
Kto seba samého spozná, ten dokáže milovať múdro,
sústredí všetky sily na svoju účelnú hru.*

- 25** Koho oslovuje Apollón v ukážke 4 zámenom ty?
- 26** Vypíšte z ukážky 4 slovo, na základe ktorého vzniklo pomenovanie jedného literárneho druhu.
- 27** Vypíšte z prvého štvorveršia ukážky 4 jedno epiteton.
- 28** Ktoré literárne obdobie oddeľuje humanistickú a renesančnú literatúru od klasicistickej?
- 29** V druhom verši ukážky 4 sa píše, že sa Apollón zjavil s *palcom na zlatej lýre*. Tento text naznačuje, že Apollón bol bohom
- (A) povinnosti. (B) morálky. (C) výučby. (D) umenia.
- 30** Ktoré z nasledujúcich tvrdení vyplýva z Apollónovej reči v ukážke 4?
- (A) Len znalosť vlastného charakteru umožňuje prežiť lásku múdro.
(B) Ak budeš múdro milovať, spoznáš sám seba.
(C) Každý by si mal seba samého vážiť, takú má povinnosť.
(D) Len keď si budeš sám seba vážiť, dokážeš milovať.
- 31** Slovo *sám* je v prvom verši ukážky 4 použité vo význame
- (A) samotný, bez iných. (B) dokonca až on.
(C) potajomky, bez svedkov. (D) nedôležitý, iba on.
- 32** Ktoré z uvedených slov je napísané chybné?
- (A) senný (B) sklený (C) drahocenný (D) vonný

Ukážka 6
Jerome David Salinger: Kto chytá v žite
 (úryvok)

To je všetko, čo som vám chcel povedať. Mohol by som vám ešte porozprávať, čo som robil, keď som prišiel domov, ako som ochorel a tak ďalej a do akej školy mám chodiť na jeseň, keď odtiaľto vypadnem, ale nechce sa mi. Fakt nie. To ma momentálne veľmi nezaujíma.

Všelijakí ľudia a hlavne jeden psychoanalytik, čo je tu, sa ma v kuse vypyávajú, či sa už budem učiť, keď sa v septembri vrátim do školy. To je podľa mňa hlúpa otázka. Ako môžete vedieť, čo urobíte, kým to neurobíte? Odpoveď znie, že nemôžete vedieť. Myslím si, že sa budem učiť, ale ako to mám vedieť? To je namojdušu hlúpa otázka.

41 Nájdite v texte ukážky 6 otázku, ktorú nazval Holden *namojdušu hlúpou*. Vypíšte z nej prvé slovo.

42 Akým slovotvorným postupom vzniklo slovo *psychoanalytik*?

43 Určte druh vedľajšej vety v nasledujúcom súvetí: *Myslím si, že sa budem učiť*.

44 Vypíšte z nasledujúcej vety slovo, v ktorom prichádza k spodobovaniu.

Odpoveď znie, že nemôžete vedieť.

45 Názov románu *Kto chytá v žite* súvisí

(A) s Holdenovou prácou. (C) s jeho športovými záujmami.	(B) s jeho vzťahom k dievčatám. (D) s jeho snami.

46 Ktorí traja z uvedených autorov boli predstaviteľmi literatúry po 2. svetovej vojne?

(1) J. Heller	(2) F. Kafka	(3) A. Moravia	(4) J. P. Sartre
(5) R. Rolland	(6) V. Majakovskij	(7) G. B. Shaw	

47 V ktorej z možností je najlepšie vystihnutý Holdenov postoj k vlastnej budúcnosti vyplývajúci z textu ukážky 6?

(A) neopodstatnené nádeje (C) túžba napraviť svoje omyly	(B) predstieraná ľahostajnosť (D) značná zvedavosť a očakávania

48 Komu kladie postava otázky v druhom odseku ukážky 6?

(A) Sebe a čitateľovi. (C) Čitateľovi.	(B) Sebe. (D) Kamarátovi a psychoanalytikovi.

Ukážka 7
Ján Kalinčiak: Reštavrícia
(úryvok)

Vicišpán si teda pomädliť čelo, čiahol do vaku a riekol: „Dobre teda, Matiáško, keď ste tak potrebný – no, však ani ja nemám srdce zo skaly – tu máte tisíčku, veď ja ani nečakám, či vyhráme, či nie – však kde je Bešeňovský, tam je víťazstvo isté!”

Ako Matiáš prvý raz v živote tisíčku uhliadol, vyceril zuby ani vlk, vytreštil oči ako jazvec, bo ani vlastným očiam neveril, že naňho odrazu zo všetkých strán prší požehnanie; vidiac však, že vicišpán nežartuje a tisíčku len ďalej podáva, čiahol po nej i zvolal: „Tak si, vaša milosť, i dom pokryjem, i stodolu vystavím, i dačo dlžôb splatím – a len vás prosím, aby ste sám pred slávnou famíliou vyriekli, že som sa ja na vaše slovo zaliečal potockovcom, aby som skúsil, kto je verný, kto nie; lebo by mi ináčej páni bratia neverili.“

- 49** Aký druh charakteristiky Matiáša použil autor v ukážke 7?
- 50** Vypíšte z prvého odseku ukážky 7 jeden frazeologizmus.
- 51** Do akej príznakovej skupiny slov slovnej zásoby zaraďujeme slovo *vicišpán*?
- 52** Určte slovný druh slova *tisíčka*.
- 53** Použitím oslovenia *Matiáško* (v prvej vete ukážky 7) chcel vicišpán
- (A) Matiáša získať na svoju stranu. (B) Matiáša uraziť.
(C) Matiáša oklamať. (D) v Matiášovi vzbudiť obdiv.
- 54** Akú charakterovú črtu zemana Matiáša Bešeňovského naznačil autor v poslednej vete ukážky 7?
- (A) lakomosť (B) oddanosť
(C) bezcharakternosť (D) dôverčivosť
- 55** V ktorej z uvedených možností je správne vysvetlený význam slova *potockovci* z poslednej vety ukážky 7?
- (A) rodina s priezviskom Potocký (B) skupina ľudí, ktorí odkladajú veci „na potom”
(C) prívrženci rodiny Potockých (D) prezývka ľudí, bývajúcich za potokom
- 56** Akým spôsobom najčastejšie rieši hrdina v romantických dielach rozpor medzi sebou a okolitým svetom?
- (A) Vykoná hrdinský čin. (B) Intenzívne komunikuje s okolím.
(C) Odíde študovať do mesta. (D) Poradí sa s blízkymi ľuďmi.

Ukážka 8
Dobroslav Chrobák – Drak sa vracia
 (úryvok)

Žena sa vracia ku skutočnosti s odovzdanosťou, ktorej sa naučila za dlhé roky čakania, vymotáva sa z kukly snov. Pohybuje sa po izbe ticho a nehlučne ako mačka, ktorá rozoznáva okolie i potme.

Predmety sa poslušne vystupujú jej pohybom a nastavujú zaoblené hrany jej dotykom. Hladí ich dlaňou a bezmyšlienkovite sa s nimi láska, kým ony ticho pradú a obtierajú sa jej o sukňu. Hlboký, priestranný mier a mäkké ticho dotýka sa chladivou dlaňou jej tváre, kladie sa jej k nohám, líha si k nej, objíma ju okolo drieku a usína v jej náručí. Všetko sa zaobľuje, utišuje a vyrovnáva. Pichliache, čo sa ježili pod dlaňou, zmäkli a sú poddajné ako páperie na práve sa vyliahnúvom húsatí.

57 Pomenujte nasledujúce umelecké jazykové prostriedky použité v ukážke 8.

- a) *vymotáva sa z kukly snov*
 b) *ticho sa kladie k jej nohám*

58 Určte gramatický rod záměna v slovnom spojení *ony ticho pradú* z druhého odseku ukážky 8.

59 Vypíšte z prvého odseku ukážky 8 jednu dvojicu synonym.

60 Uvedte dvoch predstaviteľov slovenskej medzivojnovéj drámy.

61 Ako pôsobí Eva (žena vystupujúca v ukážke 8) na svoje okolie?

- (A) Upokojujúco. (B) Znepokojujúco. (C) Sentimentálne. (D) Neutrálne.

62 Eva sa za dlhé roky čakania (druhá veta ukážky 8) zdanlivo zmierila s osudom. V skutočnosti však stále čakala na návrat

- (A) manžela. (B) Draka. (C) Šimona. (D) syna.

63 Ktorí dvaja z uvedených autorov boli predstaviteľmi katolíckej moderny?

- (1) L. Novomeský (2) E. B. Lukáč (3) J. Smrek (4) R. Fabry
 (5) R. Dilong (6) M. Rázus (7) J. Silan

64 Literárny smer, v duchu ktorého je vytvorená novela *Drak sa vracia*, sa nazýva *naturizmus* preto, lebo jeho hrdinovia

- (A) sú mravne narušené osobnosti. (B) žijú v tesnom zväzku s prírodou.
 (C) bojujú za národné záujmy. (D) usilujú sa o čistotu umenia.